

Generell sensorveiledning for NOR1300

Sensorveiledningens basisdokumenter er emnebeskrivelsen, pensum og Nasjonalt Fagråds generelle karakterbeskrivelser for faget nordisk litteratur på det aktuelle nivået.

Se «Beskrivelse av emnet», særlig punktene «Hva lærer du» og «Pensum»:

<https://www.uio.no/studier/emner/hf/iln/NOR1300/>. Se også Nasjonalt Fagråds karakterbeskrivelser: <https://www.uio.no/studier/eksamen/karakterskala/fagspesifikk-karakterbeskrivelse/hf-ilnnordisk.html>.

NOR1300 er et grunnemne på bachelornivå. Ved eksamen forventes det at studentene har tilegnet seg grunnleggende litteraturhistoriske kunnskaper. Studentene skal kunne gi generelle beskrivelser av særtrekk ved litteraturhistoriske epoker (fra 1800 til i dag). De skal ha kunnskap om hvordan epokene henger sammen med en videre historisk og kulturell kontekst, og de skal også kunne etablere forbindelser mellom epoker og konkrete litterære tekster fra pensum. Det forventes også at studentene har tilegnet seg grunnleggende tekstanalytiske ferdigheter. De skal kunne nærlse pensumtekster i alle relevante skjønnlitterære sjangre (roman, novelle, eventyr, lyrikk og essays), og de skal også beherske faglige begreper som er nødvendig for å analysere en tekst og dens bestanddeler (tematikk, motiv, fortelleteknikk, litterær komposisjon, billed bruk, rim og rytme, karakterbeskrivelse, språklige særtrekk osv). I en viss utstrekning forventes det også at studentene kan foreta sammenlikninger mellom tekster, samt påvise likheter og forskjeller mellom de skandinaviske land (Norge, Sverige, Danmark). Det skal også legges vekt på språkføringen i besvarelsene. Studentene skal vise både en god beherskelse av norsk skriftspråk generelt og av fagspråk spesielt. Studentene skal også beherske de formelle sidene ved oppgaveskriving. Det forventes at de gjør bruk av relevante kilder, og det er et krav om at de siterer og refererer på vanlig måte. Relevante kilder er de bøkene og tekstene som i pensumlista står oppført som «Grunnbøker» og «Hjelpebøker for norsk, dansk og svensk litteraturliste»:

<https://www.uio.no/studier/emner/hf/iln/NOR1300/h20/pensumliste/index.html>. Ved behov har studentene også anledning til å bruke powerpointpresentasjoner som kilde. Ifølge HF's retningslinjer for hjemmeeksamener våren 2021 er det, for eksamener med varighet på seks timer eller mindre, ikke et krav med litteraturlister: <https://www.hf.uio.no/studier/ressurser/kilder/index.html>.

Eksamensfaget består av en hjemmeeksamen på seks timer. Oppgavesettet består av én hoveddel bestående av to alternative litterære analyseoppgaver, hvor et litterært verk fra pensum skal analyseres og gjerne også plasseres litteraturhistorisk. Dernest består oppgavesettet av kortvarsoppgaver som har fokus på kunnskaper om litteraturhistorie og dens ulike epoker, grunnleggende tekstanalytiske begreper, samt generelle karakteristikker av forfatterskap og sjangre.

I vurderingen av oppgavene legges det i tråd med Nasjonalt Fagråds karakterbeskrivelser vekt på tre momenter: kunnskapsinnhold, evne til vurdering og problemløsing og språkføring. For å oppnå karakteren C, må kandidaten i tråd med karakterbeskrivelsen vise «god innsikt i kunnskapsinnhaldet som er definert for fagnivået», som formidlet gjennom emnebeskrivelsen, pensum og forelesninger, samt «tilsvarande evne til vurdering og problemløsing» og «god og formelt sikkert språkføring utan alvorlege systemfeil».

Det forventes ikke at litterære analyser er fundert i spesifikke og originalt valgte teoretiske innfallsvinkler. Det forventes ikke at analyser og beskrivelser fremviser originale kritiske synspunkter. Relevante originale bidrag vil imidlertid kunne bidra til å løfte besvarelser fra et gjennomsnittlig og godt nivå til et «fremragende» nivå (som innfrir krav til karakteren A). Det gis én samlet karakter,

basert på ovenstående og nedenstående generelle og spesifikke kriterier anvendt etter sensorenes faglige skjønn.

Sensorveiledning NOR1300 V 2021

Dette er en «spesifikk sensorveiledning» med vekt på nærliggende momenter i en analyse, men ingen fasit. Litterær fortolkning er i sin egenart en ferdighet med stor plass for ulike tilnærningsmåter og selvstendige vurderinger. Veileningen må brukes med dette som utgangspunkt. Originalitet som er rimelig begrunnet, bør belønnes, ikke sees på som avvik fra en svarnøkkel.

Hoveddel:

- 1. Gi en analyse av August Strindbergs *Fröken Julie* (1888), og diskuter verket litteraturhistorisk.**

I oppgavesvaret forventes det at studentene viser at de behersker et begrepsapparat både for generell litterær analyse og for dramaanalyse spesifikt. Videre kan vi forvente at formelle aspekter ved dramaet kommenteres, især grep brukt for å skape en illusjon av virkelighet. Det er også å vente at dramaets mange analogier til og motiver fra biologi og evolusjonsteori diskutes eller kommenteres. Det vil også være nærliggende å trekke inn symbolske elementer i dramaet, ikke minst Jean og Julies drømmer. Det vil være en styrke ved besvarelsene om de knytte an til Strindbergs forord og diskuterer hvordan det han der redegjør for som et litterært program, er omsatt i praksis i selve stykket.

- 2. Gi en analyse av Steen Steensen Blichers «Hosekrammeren» (1829), og diskuter verket litteraturhistorisk. Hvordan passer verkets form og tematikk inn i (den danske) romantikken?**

Når det gælder narratologisk opbygning, vil de studerende kunne trække på Mads' narratologiske gennemgang af noveller generelt (og Mauritz Hansens "Novellen" mere specifikt) fra emnets første forelæsning. I tillæg vil de selvfølgelig kunne trække på min gennemgang af Blicher og "Hosekrammeren" (med en lille efterfølgende diskussion i Canvas under Diskusjoner), dvs. forelæsning nr. 2. Novellen blev også trukket ind i forelæsning nr. 4 om J.P. Jacobsen, hvor jeg sammenlignede den med "Et Skud i Taagen".

Det drejer sig overordnet om personal fortæller/førstepersonsfortæller/jeg-fortæller og intern synsvinkel. Fortællingen har en rammefortælling med en fortæller, der bevæger sig gennem den jyske hede og veksler mellem at være mere eller mindre lyrisk (med flyvetanker) og episk/prosaisk/jordbunden. Han træder ind i en episk modus, når han to gange (med 6 års mellemrum/ellipse) besøger hosekrammerens hus. Under besøg nr. 2 får vi også morens fortælling om Cecilie og Esben "i hendes egen simple og enfoldige stil" – hun optræder altså også som indskudt fortæller. Novellen indeholder endvidere en del metapoetiske kommentarer, og "visestumpen" (der optræder 3 gange) bliver også ofte kommenteret.

Som genre, novelle, kan man tale om det skæbnesvandre øjeblik, hvor Cecilie og Esben ikke må få hinanden.

Litteraturhistorisk er vi inde i romantikken (1800-1870) og mere specifikt nationalromantikken (1807-1830), poetisk realisme (fra 1820) og romantismen/skrækromantikken/gotisk (1830-50).

Blicher er først og fremmest kendt som Danmarks største poetiske realist. Eksempler på poetiske realisme:

- Fortællingen handler om bønder på den jyske hede (folkeliv, landlige lokaliteter, fattige mennesker) – dette kan også knyttes til nationalromantikken.
- Den bygger på en romantisk forestilling om det ideelle par og den ideelle kærlighed – to unge mennesker, der elsker hinanden og burde få hinanden.
- Udfaldet er tragisk for alle – faren og Esben dør; Cecilie mister forstanden.
- Fortælleren er nærmest overdrevent romantisk i sine naturskildringer, hvor han fabulerer, fantaserer, poetiserer, eksotifiserer og orientaliserer i sin skildring af den jyske hede.
- Skildringen af faren, der ikke tillader de to elskende at få hinanden pga. manglende penge, er mere tragisk end samfundskritisk i den forstand, at fokus er på det tragiske, og ikke på et potentielt for at ændre på patriarkalske samfundsstrukturer (problemer sættes næppe under debat).

Om biedermeier, romantisk/skrækromantik/gotik:

- Cecilies driftsliv driver novellen. Hun er ikke bare den (national)romantiske unge, jomfruelige bondekvinde, fortælleren venter at møde, men et eksempel på den interessante, erotiske kvinde, der også giver anledning til at vise det skrækromantiske vanvid frem.
- Biedermeier-begrebet bruges normalt om det idylliske, hyggelige, spidsborgerlige hjem. Men det kan godt overføres til denne fortælling ved at fortælleren venter at se en landlig idyl i hosekræmmerens hus – som han så ikke finder.

Novellens tema:

Her er flere muligheder: kærlighed, seksualitet, driftsliv, vanvid, køn.

Fortælleren insisterer på en tematik, der har med ejendom vs. frihed at gøre, og han er grundlæggende misantropisk med en forestilling om at verden er ond. Hosekræmmeren er den patriarkalske familiefar, der bestemmer over sin datter og dermed presser hende ud i vanviddet. Han gør det ikke af ondskab, men han er bundet af sit miljø, hvor det ligger i kortene, at han forvalter over sin datters kærlighedsliv og må se det i lys af penge.

Novellen er i nyere tid blevet analyseret i lys af bl.a. genre og narratologi (den blicherske novelle), køn og feminism, og økokritik (den jyske hede).

Kortsvarsdel:

Disse besvarelsene kan bekrefte eller gi anledning til å justere hovedinntrykket fra langvarsoppgaven og kan karaktermessig veie opp eller ned. To av tre kortsvarsoppgaver skal besvares. Dersom bare én av kortsvarsoppgavene er besvart på en noen lunde tilfredsstillende måte, vil det normalt føre til stryk.

1. Ifølge Dag Solstad representerer Tarjei Vesaas' *Fuglane* (1957) «en utvidelse [av] og ikke i et brudd med realismen» (*Forfatternes litteraturhistorie*, bind 3, 1981, s. 244). Hva ligger det i en slik karakteristikk?

Oppgavesvaret bør her kommentere selve realisme-begrepet, og gjerne påpeke at det kan brukes både som periodebetegnelse og som estetisk karakteristikk mer generelt. Det bør i så fall gå fram at det er i sistnevnte betydning Solstad bruker begrepet. Videre bør man forvente at oppgavesvaret kommenterer Vesaas' bruk av motiver som fungerer både symbolsk og konkret innenfor romanens univers, og det vil være en styrke om besvarelsen beskriver hvordan dette resulterer i at romanen skaper to virkelighetsplan, et ytre (et realistisk plan) og et indre (et symbol- eller bildeplan). Det vil ytterligere styrke en besvarelse dersom den også kommenterer betydningen(e) dette skillet har i romanen, f.eks. at Mattis' problem er en konflikt mellom disse to virkelighetsnivåene.

2. Beskriv noen tendenser i norsk lyrikk fra de første tiårene på 1900-tallet, og illustrer med eksempler.

Her er det et poeng at studentene kan beskrive mangfoldet i lyrikken i perioden, som både formelt og tematisk er mangefasettert og vanskelig å samle i noen felles betegnelse, som Per Thomas Andersen (2012) bemerker. Oppgavesvarene kan utformes på mange måter, men i lys av pensum og undervisning burde en kunne forvente at de nevner flere av de følgende momentene: formmessig tradisjonalisme (f.eks. Bull, Nygard, Uppdal), formmessig nyskapning (Uppdal, Jacobsen), språklig eksperimentering (Uppdal, Nygard), sen romantikk (Nygard, Bull), ekspresjonisme (Uppdal) og/eller vitalisme (Nygard, Uppdal). Det vil være en styrke om besvarelsene diskuterer modernisme som paraplybegrenelse for flere av disse begrepene, og/eller diskuterer og gjerne problematiserer motsetningen mellom tradisjonalisme og modernisme.

3. Forklar kort hva som ligger i begrepene forteller og synsvinkel, og bruk tekster fra pensum til å illustrere ulike typer fortellere og synsvinkler. Hva slags betydning har valget av forteller og synsvinkel i disse tekstene? Velg tekster du ikke skriver om i de andre oppgavesvarene.

Hovedpoenget med oppgaven er å avklare i hvilken grad kandidaten behersker grunnleggende fortelleteknisk/narratologisk vokabular og evner å anvende det produktivt i møte med episk tekst. Korrekt bruk og anvendelse av relevant fagterminologi bør derfor vektlegges i vurderingen. Men oppgaven gir også anledning til å vise oversikt over pensum (eller avsløre manglende sådan), og i vurderingen bør det også legges vekt på om studenten har valgt tekster der slike forhold nettopp står sentralt eller gir opphav til interessante diskusjoner. Oppgaven hviler også på grunnleggende kjennskap til sentrale sjangermessige skiller, og det vil trekke i sterkt negativ retning i vurderingen dersom oppgavesvaret legger ikke-episke tekster til grunn for redegjørelsen (i hvert fall med mindre dette skulle kunne legitimeres på overbevisende måte). Motsatt vil det styrke en besvarelse dersom den trekker inn relevante narratologiske kategorier eller aspekter ut over de to begrepene oppgaven spør om. Særlig aktuelt er trolig begrepet implisert forfatter (evt. begrepet norm). Vurderingen bør ta hensyn til at det er mange konkurrerende begrep i omløp på narratologiens område (f.eks. førstepersonforteller/jeg-forteller/personal forteller, intern/indre/personal synsvinkel etc.). Det vil være en styrke om kandidatene bemerker dette og demonstrerer oversikt over dette begrepslige mangfoldet.